

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 954 95 93, www.bfsa.bg

РЪКОВОДСТВО НА ПАНЕЛ ПО РАСТИТЕЛНО ЗДРАВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ОРГАН ЗА БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ (EFSA) ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА ОТ ВРЕДИТЕЛИ ПО РАСТЕНИЯТА¹

GUIDANCE ON THE ENVIRONMENTAL RISK ASSESSMENT OF PLANT PESTS

Добринa Николова, Росица Димитрова

Европейският орган за безопасност на храните (EFSA) е възложил на панела по растително здраве да разработи ръководен документ за оценка на риска върху околната среда от вредителите по растенията. Целта на този документ е да разработи методология за оценка на рисковете за околната среда, предизвикани от не ендемични живи организми, които вредят по растенията и/или растителните продукти, свързани са с тяхното придвижване и могат да навлязат, да се настанят трайно и да се разпространят в Европейския съюз. Обхватът на разглеждане включва безгръбначни фитофаги, фитопатогени, паразитни растения и инвазивни чуждоземни растителни видове.

Документът е насочен на първо място към панела по растително здраве на EFSA и е изготвен като допълнение на свързаните с това елементи от „Ръководството за хармонизирана рамка за оценка на фитосанитарния риск, определяне и оценка на мерките за намаляване на риска от EFSA“ (EFSA Panel on Plant Health (PLH), 2010).

В този документ са ревизирани наличните методологии за оценка на рисковете за околната среда от вредители по растенията в рамките на оценката на фитосанитарния риск, дефинирана е нова процедура за оценка на риска и са очертани нейните научни принципи. Следователно, основната цел на този документ е получаването на благонадежден инструмент за оценка на рисковете за околната среда, включително определянето на мерки за намаляване въздействието на един вредител върху околната среда. Документът трябва да се прилага от панела по растително здраве на EFSA и ще разшири ръководството за хармонизирана рамка за оценка на фитосанитарния риск.

Чрез разработването на това ръководство, панелът цели да хармонизира продукцията си и да прилага обща и ясно формулирана методология за оценка на риска за околната среда в становищата на панела по растително здраве, там където е необходимо, и да допринесе за цялостното усилие на EFSA в оценката на риска за околната среда.

На базата на своята работа, панелът е достигнал до следните изводи:

¹ Материалът е достъпен в пълен текст на английски език на следния адрес:
<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2460.pdf>

Въпреки, че всяка схема за оценка на фитосанитарния риск, основана на Международен стандарт за фитосанитарни мерки (МСФМ) No. 11 включва оценка на риска за околната среда от интродукция на вредители, схемите се фокусират основно върху ефектите върху биоразнообразието, без ясно да го дефинират и без да дават ясно формулирана и стандартизирана методология за оценка на последствията върху екосистемните услуги. Затова панелът по растително здраве е разработил схема, която осигурява ръководни принципи за оценка и подобрени подходи за оценка на рисковете за последствията за околната среда, предизвикани от вредители по растенията. Схемата взема предвид последствията както за биоразнообразието, така и за екосистемните услуги.

Преглед на настоящите подходи

На първо място, панелът е ревизирал настоящите подходи и методологиите, които оценяват рисковете за околната среда, свързани с вредители по растенията. В предишните си научни становища, панелът е оценявал рисковете за околната среда на база на специална цел, без да следва ясен подход и последователна методология. В повечето случаи, последствията за околната среда са интерпретирани във връзка със загубата на биоразнообразие. Съществуващите схеми за анализ на риска (напр. EPPO, Canadian Food Inspection Agency, USDA и Biosecurity Australia), които се основават на текста на МСФМ No. 11, най-често дават само основно ръководство на оценителите, за да ги подпомогнат да решат кои елементи от „околната среда“ трябва да бъдат разглеждани и какво е подходящото ниво на риск. Освен това, те оценяват преимуществено риска, свързан със загуба на биоразнообразие (преки ефекти според МСФМ No. 11) и има твърде малко насоки как да се оценяват последствията върху екосистемните процеси и услуги (включените в списъка на непреките ефекти според МСФМ No. 11). Въпреки, че оценките на риска все пак трябва да бъдат разяснени чрез писмен текст, липсата на специфично ръководство може да доведе до значително противоречие. Където обаче е приложено ръководството за оценката на риска за околната среда от вредители по растенията, принципът за оценка на последствията в конкретен район на инвазия и екстраполирането по отношение на района за оценка на фитосанитарния риск се счита за полезен подход. Дейностите на проектите PRATIQUE и Prima phacie са се фокусирали върху подчертаването на компонента на структурно биоразнообразие от оценката на риска за околната среда и техният подход е подложен на ревизия и взет под внимание в настоящия документ, въпреки че е осигурена по-разбираема оценка и е възприета различна система за оценка на риска. Сериозен недостатък на всички разгледани дотук схеми е липсата на категорична оценка на последствията за екосистемните услуги и това осигурява основна цел на този документ.

Заклучения и препоръки

Панелът осъзнава, че оценката на екологичното въздействие въз основа на концепцията за екосистемните услуги е развиваща се област, и очаква развитие на методологията и разработване на по-прецизни схеми и методи за изчисляване. Трябва да бъде обърнато внимание на оценката на осигуряващите услуги, за да се избегне възможно двойно отчитане, и преди оценяването им при оценката на риска за околната среда, трябва да бъде оценено дали те не са били обхванати при други части от оценката на риска от вредители.

Панелът препоръчва преразглеждане и актуализиране на настоящите ръководни документи през следващите три години, въз основа на:

- Резултатите и опита, получен от използването на предложения подход за оценка на риска за околната среда;
- Нова информация, която може да има въздействие върху настоящето мнение, като например бъдещо развитие на концепцията за екосистемните услуги и нейното приложение;
- Резултатите от хоризонталното хармонизиране на дейностите в EFSA.

ДОЦ. Д-Р БОЙКО ЛИКОВ

ДИРЕКТОР НА ЦЕНТЪРА ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА

23.11.2012 г.